

## **ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Кожне підприємство, яке функціонує сьогодні в Україні, стикається з низкою викликів. За роки незалежності країна пройшла складний шлях від величезного падіння виробництва та гіперінфляції на початку 90-х років ХХ століття до поступового розвитку та становлення ринкової економіки, зміцнення демократичних інституцій, становлення національної ідентичності та боротьби за власну свободу і європейський вибір. На цьому шляху економіка країни зазнала кількох суттєвих криз та коливань, які були викликані як зовнішніми факторами (світова економічна криза 2008 року), так і внутрішніми (наприклад, революція Гідності 2014 року). Головним фактором впливу на економіку країни за останні чотири роки є повномасштабне вторгнення РФ до України, внаслідок якого економіка зазнала масштабних руйнувань, відбувалася значна міграція населення й відтік трудових ресурсів, була порушена логістика. Крім того на економіку України впливають глобальні ринки. Коливання цін на нафту та газ, зміни валютних курсів і торгові санкції – це лише частина міжнародних факторів, які формують поточну економіку України. На думку експертів одним з найбільших викликів для експорту з України є ускладнення умов на зовнішніх ринках. В той же час відбувається зростання інвестицій у сільське господарство, яке є однією з ключових галузей економіки. Також слід зазначити вплив внутрішньоекономічних факторів, до яких слід віднести реформи в енергетичному секторі, податкові зміни, розвиток малого та середнього бізнесу, впровадження інноваційних проєктів у сфері ІТ і технологій. Національний банк України продовжує політику валютної стабільності, ставлячи за мету зниження інфляційних ризиків, які можуть вплинути на рівень життя населення. Також зростає частка іноземних інвесторів у фінансовому секторі. Окрім зазначених факторів на соціальну стабільність суттєво впливають зростання цін на енергоносії та продукти харчування, адже від рівня життя населення залежить здатність держави долати кризи. Незважаючи на ряд складнощів, які постійно супроводжують розвиток економіки країни та діяльність конкретних підприємств, Україна має значний потенціал для економічного зростання [1], тому тема ефективності діяльності підприємства та аналіз інструментів для її зростання в сучасних умовах є вкрай актуальною.

Відомо, що категорія «ефективність» на рівні підприємства характеризує зв'язок між величиною отриманого результату від його діяльності та кількістю інвестованих або витрачених у виробництві ресурсів. Відповідно підвищення ефективності можна досягти шляхом використання меншої кількості ресурсів для створення такого результату або за використання такої самої кількості ресурсів для створення більшого результату [2]. В свою чергу економічна ефективність визначається як результат фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання, який покриває усі витрати на її здійснення та містить чистий прибуток, що залишається для розвитку бізнесу [3], а підвищення економічної ефективності є дуже важливою умовою діяльності будь-якого підприємства, тому існує потреба постійного контролю та пошуку шляхів її зростання. Для цього необхідно проводити оперативну та повсякчасну оцінку та контроль ефективності діяльності підприємства, головною метою яких є виявлення можливості його подальшого розвитку, визначеного за результатами повного аналізу фінансово-господарської діяльності. Існує низка факторів, які впливають на економічну ефективність господарської діяльності підприємства, які поділяють на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів відносять організаційно-правову форму регулювання, ефективність системи управління та трудових ресурсів, наявність сировини, стан матеріально-технічної бази, рівень виробничо-технологічного забезпечення, а до зовнішніх факторів належать політико-правові,

соціально-культурні, природно-кліматичні, кон'юнктура рику, фінансово-кредитна політика, податкова система, інвестиційна привабливість галузі, ринки збуту та споживачі[4]. Аналізуючи фактори впливу на економічну ефективність суб'єкта господарювання, варто виділити основні чинники підвищення ефективності, а саме підвищення рівня технічного оснащення, покращення якості управління, покращення організації виробництва і праці, оптимізація обсягу і структури виробництва.

В процесі аналізу можна виділити такі основні напрями та інструменти підвищення ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах:

1. Ресурсний напрям – це один з основних напрямів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. До інструментів, що можуть бути використані на цьому напрямку можна віднести покращення використання оборотних засобів, збільшення показників фондівіддачі основних засобів, посилення ефективності використання трудових ресурсів. При застосуванні цих інструментів важливо враховувати ступінь використання обладнання з погляду часу, витрат на виробництво, амортизацію, витрат на оплату праці. Ці показники важливо аналізувати в динаміці та порівнювати з результатами конкурентів. Щодо оборотних коштів, важливим є швидкість їх обороту, тому важливо розглянути фактори, які можуть збільшити цю швидкість. При оптимізації використання робочої сили на підприємстві, потрібно звернути увагу на такі питання як внутрішні втрати робочого часу, втрати часу через плінність кадрів, ступінь використання механізації, автоматизації та комп'ютерних технологій, оцінка системи мотивації працівників, аналіз професійно-кваліфікаційного складу персоналу.

2. Організаційний напрям – він передбачає пошук нових можливих шляхів удосконалення системи управління і підвищення ефективності тих процесів, що здійснюються на підприємстві. Інструменти цього напрямку: оптимізація організаційно-правової структури управління, покращення організації виробничо-господарської діяльності на підприємстві.

3. Технологічний напрям – цей напрям включає впровадження сучасних технологій та техніки. Включає такі інструменти як впровадження сучасних досягнень у сфері техніки і технології, удосконалення наявної техніки і технологій.

Узагальнюючи варто зазначити, що вибір тих чи інших інструментів для підвищення ефективності діяльності підприємства залежить від проведеної оцінки, виявлення сильних та слабких сторін підприємства та наявності у нього тих чи інших резервів. Як правило, підприємства використовують комплексний підхід до застосування інструментів для зростання ефективності, враховуючи при цьому і вплив зовнішніх факторів, а одним із основних завдань для господарюючих суб'єктів при цьому є вирішення проблеми підвищення ефективності при використанні обмежених виробничих ресурсів шляхом виявлення прихованих резервів для покращення кінцевих результатів роботи і саме комплексне використання усіх зазначених інструментів має забезпечити достатні темпи зростання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасний надшвидких і доволі складних умовах.

#### **Перелік посилань:**

1. Волинські новини. Новини економіки України: що впливає на ринок сьогодні. Електронний ресурс, URL: <https://www.volynnews.com/news/all/novyny-ekonomiky-ukrayiny-shcho-vplyvaye-na-rynok-sohodni/>

2. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, практика, аналіз: монографія. Київ: КНЕУ, 2005. 292 с

3. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 20, ч. 3 2018. Електронний ресурс, URL: [http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20\\_3\\_2018ua/38.pdf](http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/38.pdf)

4. Григораш О.В. фактори підвищення ефективності діяльності підприємств. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 6 (11) 2018. Електронний ресурс, URL: [http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6\\_11\\_uk/30.pdf](http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/30.pdf)